

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 15. De secunda excommunicatione in appellantes à Papa ad futurum concilium, ac dantes eis auxilium, vel fauorem. Item de tertia in Piratas, cursarios, & latrunculos maritimos, ac in eorum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

habet suspensâ: qui nec deo schismaticus est. Tertio, ex parte officij Papæ, vt cum quis non vult obedire Papæ vt Papa est: id est, quantumuis intelligat, ipsum esse Superiorem suum & caput Ecclesiæ; voluntate tamen non submittit se ei: Superiorem, renuens pertinaciter obedire mandatis ipsius, tâquâ sui omniumque fidelium patris: & talis est schismaticus; de quo intelligendus est D. Thomas in *2. 2. art. 1.* cum ait non obedire præceptis cum rebellione, seu pertinaciter præcepta cõtemnere, quandam schismaticis rationem cõstitueret. Et videntur intelligendi huius Canonis verba quibus excommunicantur, se ab obedientia Romani Pontificis pertinaciter subtrahentes. Durum enim valde esset, omnes qui quoquo modo renuunt obedire Summo Pontifici, alia ratione quam officij ipsius, seu quam quia Summus Pontifex est, hac omnium severissimâ pœnâ affici.

CAPVT XV.

De secunda excommunicatione in appellantes à Papa ad futurum Concilium: ac in dantes eis auxilium vel fauorem. Item de tertiâ in piratas, cursarios, & latrunculos maritimos, ac in eorum receptatores, fautores & defensores; atque de quartâ in surripientes bona naufragorum Christianorum. Quæ feruntur his verbis.

2. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes & singulos, cuiuscumque status, gradus seu conditionis fuerint. Vniuersitates verò, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad vniuersale futurum Concilium appellantes, nec non eos quorum auxilio vel fauore appellatum fuerit.

3. Item excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, cursarios, ac latrunculos maritimos discurrentes mare nostrum, præcipuè à monte Argentario vsque ad Terracenam: ac omnes eorum fautores, receptatores defensores.

4. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes & singulos, qui Christianorum quorumcumque nauibus, tempestate seu in transuersum, vt dicitur, iactatis; vel quoquo modo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta in mari, vel in litore inuenta, cuiuscumque generis bona, tam in nostris Thyreni & Adriatici, quam in ceteris cuiusque maris regionibus, & litoribus, surripuerint. Ita vt nec ob quodcumque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi, etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcumque prætextum excusari possint.

S V M M A R I V M.

- 262 Peccata ob qua, & persona in quas feruntur secunda, tertiâ & quartâ excommunicatio Bullæ Cœna Domini.
- 263 Qui incurrant in secundam, latam in appellantes à sententia Papæ ad futurum Concilium.
- 264 Qui significentur nomine piratarum, in quos fertur tertiâ excommunicatio Bullæ Cœna Domini.
- 265 Significatur etiam, qui mare ingreditur animo nocendi, quantumcumque actu non nocet: & quomodo is etiam qui nocet simul nauiganti.
- 266 Quomodo item is qui predictio animo prædatur in terra, aut in flumine.
- 267 An incurrant in hanc excommunicationem qui bona fidelium in nauibus infidelium, aut bona infidelium in nauibus fidelium prædantur.
- 268 Notanda circa quartam excommunicationem.
- 269 An in eam incurrant qui naufragorum bona accipiunt quidem animo restituendi; sed non restitunt statim.
- 270 Quid tenendum sit de is qui bona fidelium ex nauibus infidelium, vel bona infidelium ex nauibus infidelium eiecta in mari aut in flumine surripiant.
- 271 Quando in eandem excommunicationem incurrant qui accipiunt ex nauibus à nauis proiecta ob tempestatem.
- 272 Quando item qui reperta in nauibus quos nauis deseruerunt metu submersionis, aut que sunt reipsa submersa.
- 273 Quando ex acceptione alium bonorum non incurratur istiusmodi excommunicatio.

Secundæ excommunicationis materia proxima, est crimen contra Primatum Romani Pontificis, palliatum nomine appellationis; remota verò materia sunt personæ singulares, cuiuscumque status; quæ excommunicantur, principaliter quidem cum appellant: ac efforice verò, cum auxilium dant aut fauorem ad appellandum. Quibus adduntur Vniuersitates, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur, quæ interdiciuntur.

Materia verò seu peccatum propter quod tertiâ excommunicatio fertur, est latrocinium maritimum. Personæ in quas fertur, principales quidem, sunt piratæ, cursarij ac latrunculi maritimi discurrentes mare nostrum id est Christianum: minus principales autem sunt; tum eorundem receptatores, tum etiam eisdem sciētes dantes auxilium vel fauorem.

Materia autem seu peccatum propter quod quartâ excommunicatio fertur, est furtum seu rapina bonorum naufragorum; & personæ in quas fertur, sunt surripientes seu usurpantes sibi talia bona in ipsorum nauibus reperta, siue ex eis dilapla, & in mari vel in litore vbicumque reperta.

Notanda circa secundam excommunicationem.

SECTIO I.

Primum est, quod etsi Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 59. putat hic quoque excommunicari consulentes, eo quod comprehendantur nomine auxiliantium, & fautorum; cum negari non possit eum qui consulit auxiliari & fauere; videtur tamen distinctione vtendum. Nam etiam si id verum esse possit de is, qui dant consilium, quod virtute cõinet aliquid fauoris, vel auxilij: vt accidit cum quis dat consilium non solum de re faciendâ, nempe vt appellet quis à sententia Papæ, ad futurum Concilium: sed etiam in iuribus, cuius fauore nititur; quâ viâ talem fauorem captare possit; vnde petat auxilium, & quâ viâ illud obtineat; de is tamen qui dant purum consilium, quale esset eius qui quando Papa mandat aliquid, diceret alteri Appella ad futurum Concilium: videtur aliter sentiendum. Nam in materia pœnali & odiosa nomina sunt accipiendâ in propria significatione, neque extendendâ. Nudum autem consilium; nec fauor, nec auxilium propriè dici potest. Nâ fauor & auxilium significant exterius datam opem: consilium verò, opem interius dirigentem ex parte intellectus. Vnde consilium rem faciliat tantummodo ab intrinseco: nempe faciendâ animû promptiorem; vt argumento est, quod homo post acceptum consilium, quæ potens aut impotens maneat ad talem rem faciendâ. Fauor autem & auxilium faciunt rem ab extrinseco, resistendo contrariis, aut tollendo impedimenta. Adde quod in cæteris clausulis Bullæ, quando Papa intendit comprehendere dantes consilium, eos exprimat.

Notandum est secundò, non incurrere in ipsam excommunicationem secundam eum, qui à sententia Papæ appellauit ad Concilium provinciale; aut ad Concilium generale præsens. Tum quia verba Bullæ tantum valent quantum sonant, præsertim in materia odiosa: in qua restringenda sunt potius quam amplianda. At verba aperta sunt de appellationibus ad futurum Concilium generale: Tum quia prouocatio à sententia Superioris, non est ad Inferiorem. Concilium autem provinciale est infra Papam. Item quod potest Papam mouere ad hanc sententiam ferendam, est ne deprimatur summa ipsius potestas: dum vel ipsius sententia subicitur alterius iudicio, vel appellationis prætextu eadem sententia eliditur & contemnitur. Id quod non habet locum, si appelleretur ad Concilium generale præsens, in quo Papa ipse, si legitimum sit, præest; statimque veritas examinari potest.

Notandum est tertio, eandem excommunicationem ferri tantum in eos qui appellant à sententia Papæ in causis spiritalibus, aut in is quæ sunt spiritalibus annexæ, quoniam ex solâ spectant ad Papam vt Papa est. Nam metè temporales ad illum pertinent vt est princeps quidam temporalis in terris sibi subiectis, ab Imperatore aliove sæculari Principe eidem donatis.

Notandum est quarto, talem prohibitionem appellandi, cum facta sit vniuersaliter, & absque vlla limitatione, comprehendere illam etiam appellationem à sententia Papæ, qua mortis ira vel aliqua alia animi perturbatione, videatur committere iniustitiâ. Nâ quamuis iure naturæ cuique liceat iura, bonaque sua tueri: quia tamen debet quisque eodem naturæ

iure, præferre bonum animæ suæ aliis bonis: vixque potest talis appellatio fieri absque aliqua scissura, & diuisione à capite Ecclesiæ. *vnde mors animæ incurritur*, debet illi iuri cedere. Adde quod talis possit cum animi summissione instare & rogare vt causa cognitio ad aliquod tribunal deferatur: vel ab ipsomet Papa malè informato ad bene informatum appellare cum debita humilitate, & reuerentia: aut certè habere debeat patientiam, & suam causam Deo committere tuendam, perinde ac si iniuste pateretur à summo suo temporali Principe. Cæterum si iniustitia esset euidēs, posset aliqua excusatio esse ab obedientia.

Duo notanda circa tertiam excommunicationem cum solutione aliquot dubiorum.

SECTIO II.

PRIUS est, cum nauigantes possint offendi tum periculis piratarum, tum periculis tempestatis & procellarum, priori periculo subueniri per tertiam excommunicationem, & posteriori per quartam. Ratio autem quæ mouet Pontificem ad consulendum nauigantibus tam fenerā sententiā, esse potest; tum magna utilitas nauigationis, per quam ex longissimis, & remotissimis terræ partibus, suppeditatur copia necessariorum ad vitam: tum miseria nauigantium, qui tempestatum periculis obnoxij, aduersus ea, neque aduersus aggressores se facile tueri possunt, carentes non tantum Magistratum præsidio, sed etiam vicinorum amicorumque ope.

264.

Posterius est: piratam à Sylu. *verbo Pirata* definitur eum qui mari prædatur. Cui definitioni, ad iudicandum eum qui hæc excommunicatione irretitur, debet ex *Angelo excommunicatio 5. casu 18. addi cōditio*, sine titulo belli, & ex ipso Sylu. *excommunic. 7. nu. 56.* & Tabiena *excommunicatio 5. calu 25. num. 5.* adhuc debent duæ aliæ addi: nempe vt habeant principale intentionem prædandi & spoliandi; & vt indifferenter quosque prædēt ad modum ignis huc illucque discurrētis grassando; *vnde acceptum est nomen piratae*. Quartam quoque conditionem insinuat Cater. cum in verbo *Excommunicatio cap. 18.* ait latrunculos marinos in eo à piratis distingui, quod illi sint parui piratæ: quasi piratæ sint maiores latrones, qui nauibus, triremibus, aut biremibus vtuntur in agendis prædis; & latrunculi qui paruis scaphis paruoque apparatu.

Cæterum sine his conditionibus, absoluteque accipiendum esse hęc nomen piratæ, pater. Prima enim cōditio reicitur: quia etiam tempore belli, naues omnes quæ extra classem vagantur ad prædandum, & occidendum, neque sunt classis partes, aut classi incorporate: & sunt & vocantur naues piraticæ. Atque verè piratæ sunt illi, qui tempore belli (vt frequenter fit; quia tunc tutius & commodius est) egressiuntur ad prædandum. Vnde in hanc excommunicationem incurunt: & maxime cum in sententiā qua fertur, cum nomine piratæ, nomen cursarij ponatur, quod certum est illis conuenire. Secunda quoque reicitur: quia ad talem excommunicationem incurram, sufficit intentio contraria ei, quam Summus Pontifex habet subueniendi nauigantibus; qualis est quæcumque siue primaria, siue secūdaria hos mutulandi, occidendi, aut bonis suis spoliandi in ipsa nauigatione: quandoquidem ex secūdaria perinde ac ex primaria eiusmodi intentione, natum est sequi tale damnum. Tertia cōditio adhuc reicitur: quia piratæ nomen, verè dicitur de illis omnibus, qui in mari prædicta intentione deprædantur: ideoque in illos verè quadrant verba Papæ anathematizantis omnes piratas: quod est argumentum Nauarri in *Enchiridio cap. 27. nu. 59. in fine*. Quarta demum cōditio reicitur, quia siue in ea re consistat piratæ, & latrunculi differentia, siue omnino idem sint, quod putat Syluester in *præced. nu. 55.* nihil pertinet ad rem propositam: quoniam certum est, quod quicumque in mari prædatur, occidit, mutulat, aut spoliat nauigantes bonis ac rebus suis, incidat in hanc excommunicationem: si non vt pirata, saltem vt latrunculus maritimus. Ratio est, quia verè committit maritimum latrocinium. Ergo saltem est latrunculus maritimus.

265.

PRIVM DVBIVM EST, An eo ipso, quod quis mare ingreditur animo exercendi piraticam ac spoliandi, in hanc excommunicationem incurrat antequam spoliet, occidat vel mutilet. Cui respondendum videtur affirmatiuè: quia is verè pirata est, qui armatus in mari versatur animo nocendi

quibus poterit. Atque vt patet pōderanti verba Bullæ, piratæ in ea excommunicantur absolute, nulla attempta actione consecuta occidendi, mutulandi, aut spoliandi bonis alios.

SECVNDVM DVBIVM EST de iis qui versantur in eadem nauis, An si inter ipsos occisio, mutulatio, vel deprædatio contingat, incurrat hæc excommunicatio. Quod explicatur distinctiōne. Nam id potest duobus modis contingere. Primò, ita vt aliquis priuatus in nauis existēs, vel clam aliquis foretur, vel exorta rixā aliquem mutilet vel occidat: sicque non incurrit hæc excommunicatio: quia talis, neque est pirata, neque latrunculus maritimus, cum non vtatur mari ad suum maleficium: ad quod in perficiendum siue in mari, siue in terra, indifferens est.

Secundo modo potest ita contingere, vt admittat quis aliquem in nauem, vel scapham suam, vt cum ipse in altum duxerit, occidat illum: & bona quæ defert prædatur: cuiusmodi perfidum in excommunicationem incurtere patet: quia vtitur mari ad suum peccatum, vbi aliter est omni ope destitutus. Idem iudicium est, si prius sincerè admiserit nauem, sed postea mutata sententiā occidat, aut spoliet illi suis bonis; quia tunc quoque ille verè vtitur mari ad suum maleficium, & ideo verè est pirata, aut latrunculus maritimus.

TERTIVM DVBIVM EST, An in hanc excommunicationem incurrant piratæ & latrunculi maritimi, qui occidunt & prædantur in terra. Sæpe enim ad littora descendunt, vt possint in terra prædari. Cui quoque satis sit distinctiōne. Nam illi qui incidunt in piratas: vel sunt in terra per modum transeuntis; nempe quia nauigantes descendunt in terram, vel ad euadendum manus ipsorum piratarum insequētium, vel ad sumendum cibum, aut aliquod leuè negotium perficiendum: vel sunt in terra per modum permanentis; nempe quia terrā iter faciunt, vel in terra commorantur. Quia igitur occidere, mutulare, vel spoliare existentes in terra priore modo, non item existentes posteriore modo; latrocinium est maritimum; quo scilicet vexantur nauigantes in mari, quibus *providetur fulminatioe istius excommunicationis*, hæc ipsa incurrit, ob occisionem & prædationem prioris, non item posterioris modi.

QUARTVM DVBIVM EST, An incurrant eandem excommunicationem qui in fluminibus prædantur. Cui etiam satis sit distinctiōne. Nam vel in flumine deprædatur homines nauigantes in mari iam ingressos flumen, & tunc si latrones sint maritimi, qui vel ingressi sunt flumen insequēdo fugientes: vel abdidit se in flumine vt facilius caperet: in talem excommunicationem incurunt quoniam eorum est eadem ratio; ac illorum qui prædantur commorantes in terra per modum transeuntis. Si verò sint latrones fluminales qui nauem quam in flumine insecuti sunt eadem in mari capiunt, & spoliant, incurunt etiam: quia verè prædantur in mari homines in eo nauigantes: vel prædantur tantum in flumine, ibique versantur in agendis prædis, & sic non incurunt, quia ista excommunicatio fertur expressè contra eos qui discurrunt mare, & latrocinium exercent maritimum.

QINTVM DVBIVM EST, de illis infidelium nauibus, quæ sunt onusta fidelium bonis aut mercibus; aut de illis fidelium nauibus quæ onustæ sunt bonis aut mercibus infidelium hostium, An per illarum spoliationem incurrat hæc excommunicatio. Pro cuius explanatione dicendum est primò, Christianos absq; hac censura, infidelium nauem inuadere posse, eaque & infideles cōs, atque eorū bona, si quæ ibi sint, sibi capere, dummodo nō prædantur bona fidelium, sed ea suis dominis relinquāt, quādo illi sua esse probauerint. Secūdo si nauis sit fidelium, bona verò quæ vel hñtur sine infidelium, neque incurtere in hanc excommunicationem infidelium inuadēs eandem & spoliātes bona infidelium reperta in ea, fidelibus relicta sua nauis. Tertio, si nauis infidelium onusta est bonis fidelium quæ iudicē infideles deprædati sint, neque in hanc excommunicationem incidere fideles, qui illā adorti, eam deprædatur. Nam ipsi verè nō deprædatur fideles, sed infideles de quorum manibus & potestate, nauis & bona quæ ipsa cōtinet, capiuntur. Accedit quod sic de se licitum recuperare fidelium bona, quæ venerūt in manus infidelium; malitiamque proprij domini talia bona haberi à fidelibus, quam ab infidelibus, à quibus ea recuperare aliqua viā non est situm in ipsorum potestate. Adde quod est de iur in aliquo forte casu fidelis

fideles teneri bona sic accepta restituere suis dominis: ideoque peccare illa retinendo: atamen quia non tenentur ratione mala acceptationis, sed solum ratione rei male acceptæ, ipsos nullo modo incidere in hæc censuram, quæ malam acceptationem propriè respicit.

Notanda circa quartam excommunicationem, cum aliquos dubiorum explanatione.

SECTIO III.

268. **C**irca quartam excommunicationem Bullæ Cœnæ, notandum est primò, in clausula per quã fulminatur, nomen *Nautis* generaliter sumi pro quocunque nauigio; & nomine bonorum comprehendipi quoque nauigia, & eorũ instrumenta, funes, anchoras, remos, &c. ac etiam partes, si ea distulsi coniungatã ut talium surreptione in hanc excommunicationem incuratur.

Notandum est secundo, quod per eandem clausulam reuocentur privilegia omnia communitati alicui aut Principi, vel personæ priuata concessã de usurpandis sibi huiusmodi bonis: abrogeturque omnis consuetudo, ac inuoluitur usurpacio, que est rerum mobilium præscriptio, ex longissimi & immemorialis temporis possessione: ita ut neque ob eandem, neque ob aliud vñ receptum, excusatio sit ab istiusmodi censura: vt nec est à peccato, nec ab obligatione ad restitutionem.

Notandum est tertio: in rapientes bona naufragiorum adhuc ferri excommunicationem in cap. Excommunicationi. De raptoribus. Ad quam incurrendam duas actiones concurrere oportet: vt annotant *Casus*. in verbo *Excommunicatio*, & *Nauar* in *Enchir* ille cap. 23. & hic cap. 27. num. 117. nempe accipere, & retinere talia bona. Vnde non incurritur ob solam acceptationem; sed ob eam coniunctam cum mora voluntaria in non restituendo. Quare si quis statim restituerit accepta; vel acceptis animo restituendi, nullo modo incurrit. Nec item si acceptis animo non restituendi, & postea mutata sententiã statim restituerit. Id quod non videtur patiter dicendum (quid quid loco cit. contradicat *Navar*.) de præsentis excommunicatione quarta: quia in Bullæ clausula, qua fertur, nulla fit mentio retentionis sed simpliciter excommunicaturis, qui dicta bona rapit. Quicumque ergo talia bona rapuerit, saluo mellori iudicio, etiam si postea restituar, excommunicatus est, & eget Papali absolutione.

Adnerere tamen, ad hoc requiri duas condiciones, ex quibus acceptio, quæ de se indifferens est, malitiam contrahat: Altera est vt accipiat animo & intentione sibi retinendi: vnde si acciperet animo conseruandi suo domino, vel mittendi ad ipsum, non incurret. Ratio est quia excommunicatio hæc in eos fertur qui surripuerint: ille autem dicitur surripere, qui animo sibi retinendi, & in vsus suos conuertendi sibi accipit alienum. Altera conditio est vt sciãter accipiat, hoc est, sciens bona illa quæ accipit esse bona naufragantium. Nam si accipere, etiam cum peccato (vt v. g. sciens esse aliena) nesciens ea esse naufragantium, non incurret. Cæterum si quis accipit animo qui de m restituendi, sed postea statim retinere, statim atque consentit voluntati retinendi, incurrit in hanc excommunicationem: quia acceptio rei alienæ per voluntatem retinendi acceptam, rationem habet surreptionis, atque adeo facit obnoxium excommunicationi impositæ surripient.

269. **P**rimum dicitur, An incurrit in hanc excommunicationem, qui sciãter accipit bona naufragorum, animo quidem restituendi, non tamen statim, sed post aliquod tempus: quia vult illis, vel eorum pretio vt. Ad quod respondendum est, si dominus ignoretur, & is qui accipit sperat se intra breue tempus posse restituere, bona que fide accipit, putans se inde non allaturum domino damnum notabile, nõ videri incurrit, quia non surripit verè; cum non ita in propriam, quin in ipsius domini quoque vtilitatem accipiat: secus effect verò, si restituere non posset, nisi post longum tempus, & notitia domini statim haberi posse; & multo magis si ea iam haberetur, illeque præsens esset, aut valde prope. Nam probabile est si sine ipsius permissione & consensu, res eius tunc accipiat, incurrit in hanc censuram: quia talis acceptio, qua quis rem alterius conuertit in proprium vsum contra domini voluntatem, surreptio est; nisi fortè valde cito restitui posset, neque domino ex acceptione sequatur notabile damnum.

270. **S**ECUNDUM DUBIUM EST, An si naufragium faciant naues infidelium onusta fidelium mercibus, vel contra naues fidelium onusta mercibus infidelium, illi qui depredantur talia bona in hanc excommunicationem incidant. Cui occurrendum est, videri probabile, quod naufragante aliqua naue infidelium onusta fidelium mercibus, si quis deprædetur ipsam nudam nauim, vel eius lignamina & instrumenta, non incidere: quia hæc sunt infidelium. Si verò deprædetur ipsas merces quæ sunt fidelium, incidere: nisi ea securitate essent per aliquem infidelem mercatorem. Quo casu, cum totum periculum rei assuretur incumbit assurenti, fidelibus tuta essent sua bona penes assurentem: vnde antedictus, bona potius infidelis, quam fidelis rapere videretur: Naufragante autem fidelium naue onusta bonis infidelium, incidere deprædantem nudam nauim, non autem deprædantem bona, quibus illa est onusta: nisi eadem bona essent ab aliquo fidelis assurenti fidelibus ipsis, quia tunc totum damnum redundaret in fidelem; adeoque fidelium potius, quam infidelium bona raperentur. Cuius responsionis fundamentum est, quod Summus Pontifex expressè loquatur de Christianis naufragium passis: nec probabile sit Ecclesiam curare de indemnitate infidelium: qui sua felicitate maximè ei aduersantur.

Si quæras, An infidelium nomine hic sint comprehendendi hæretici, ita vt surripientes bona ipsorum naufragantium etiam si fortè aliunde peccent, & teneantur ad restitutionem, non incurrant tamen in hanc excommunicationem, nec sint pro absolutione ad Papam remittendi. Respondetur, quod etsi videri possint incurritur propter illa verba clausulæ *Christianorum quorumcumque*, siquidem & hæretici inter Christianos numerantur, propter doctrinam Christianam, quam se tenere profitentur, ac baptismalem characterem. Contrarium tamen videtur probabilius: quia cum perinde aduersentur Ecclesiæ; & extra gremium illius sint, ac cæteri in fideles; non est præsumendum Ecclesiam ipsam, illos velle indemnes seruare, potius quam ea teros suos hostes: cum illi, sicut & hi, perniciem ipsius molantur.

TERTIUM DUBIUM EST, An prædantes bona eorum qui in flumine naufragium faciunt, & quorum bona in flumine, vel in fluminis ripis inueniuntur, in hanc excommunicationem incurrant. Cui occurrendum est non incurritur: quia verba illa generalia, *Christianorum quorumcumque nauibus*: quibus videntur indifferenter indicari bona Christianorum quomodocumque naufragantium: restringuntur per sequentiã, *Cuiusque maris regionibus & litoribus*: ita vt in hanc excommunicationem illi tantum incurrant, qui surripiunt bona Christianorum naufragantium, in mari, aut in litoribus ipsorum inuenta.

Notanda in ordine ad proiecta à nauis in mare, aut aliter in hoc relicta.

SECTIO IV.

271. **P**rimum est, illos in hanc excommunicationem incurritur, qui capiunt proiecta à nauis in naufragio, aut alias leuãde nauis causa. Ratio est, quia talis acceptio est surreptio: cū de natura illius projectionis non sit, vt res eiusmodi proiciens, intendat eas derelinquere, & à se alienare: sed solè modo eas delectat quo quis onere pressus, illud abiicit in via, mox cum focus reuertitur ad illud sibi accipiendum vt dicitur ff. ad legem Rhodiam, de iactu, lege Qui leuãda. Quare nisi aliquo signo manifestet se abiicere derelinquendi animo; ita vt in numero rerum suarum esse nolit, furtum committitur eas accipiendi; iuxta textum expressum. Institutis, de rerum diuisione in fine.

Huiusmodi autem signum duplex præsertim potest esse. Alterum, de quo Angelus in verbo inuentum, sub initium, si dominus rei proiectæ tacet, nec per se nec per alios eam requirit: tunc enim præsumitur eam nolle. Alterum, si tali modo proicit vt verosimile sit, quod eam habeat pro derelicta. Exemplum est, si quis librum derelictum proiciat in mare, meritò enim putatur proiciere animo derelinquendi, cū statim periturus sit, nisi ab aliquo capiatur: secus verò effect, si proiceret in uolutu panno cerato, quia quantumuis nõ capere tunc statim, nõ ideo periturus esset: vnde nõ debet putari abiectus animo derelinquendi. Idè iudicandum est, si in litore vel

in mari aliquid tallum rerum inueniam, quod nisi acciperem, statim periret: nisi constaret mihi quod dominus quare diligenter, nisi que accipiam, probabiliter inueniet antequam pereat.

Secundum est: eum qui videns nautas proijcentes in mare merces stetit perituras, occurrit praeueniendo periculum detrimenti, & eas sibi accipit, non incurrit in hanc excommunicationem, si accipiat vidente & taceante Domino. Ratio est, quia non peccat accipiendo, cum accipiat vel titulo derelicti, vel titulo donationis. Sin autem accipiat contradicente domino, sicut peccat, ita in hanc censuram incurrit. Id quod accidit, cum ipse dominus contradicit: siue quia videt accipientes absque vitae suae periculo posse, prout ex charitate tenentur, ipsum iuuare, miseriamque ipsius subleuare, saltem pro iusto pretio operam suam locatam: vel quia alia via se recuperare posse credit sic proleat; nempe quia aliquos habet qui suas operas in illis extrahendis & recuperandis ei locent, etiam cum vitae suae periculo; vel quia non videntur ita facile periturae, quin spes sit recuperationis earum, sed at tempore. In quibus casibus illa accipere est surripere; neque enim haberi possunt pro derelictis, cum ad id requiratur ut dominus sic illas se abtecerit, ut in rerum suarum numero esse nolit; prout habetur expresse Instituti. De rerum diuisione §. final. Quod si dominus nullum habeat, qui pro pretio quod offert modico, suam operam ei locare, seque periculo exponere velit: excusari potest à mortali, & per consequens ab hac excommunicatione, is qui cum vitae suae periculo aliquid acciperet, quod alioqui domino suo omnino periret. Nam nec peccaret contra charitatem; secundum quam propria vita antefertur bonis imo & vitae proximi. Nec contra iustitiam, quia nullam iniuriam in eo infert proximo.

272. Tertium est: si metu submerfionis, nautae omnes in mediis fluctibus nauem profus relinquant, neque eam, neque bona quae in ea sunt, neque illa quae sunt dilapsa ex ea, haberi pro derelictis. Non enim deserunt illam animo derelinquendi, sed ut saluti suae consulant, sique ea euaserit, illam sibi recipiant. Vnde nec à peccato, nec ab hac censura iij excusantur, qui cum euidentissimo etiam vitae periculo, aut speciali sua diligenter à vel industria, saluam talem nauem & bona reperia in ea sibi retinerint; ex: cepto solario debito pro labore & periculo suscepto.

Quartum est: quando mergitur nauis simul cum mercibus, expectandum esse, donec dominus vel adhibitis machinis illa extrahat, vel natatores mitrat, qui nauim ingressi inde extrahant merces: neque eam haberi pro derelicta, donec dominus circa illam nihil amplius procuret: qua procuratone domini omnino cessante, & re ab ipso desperata, excusabitur qui suam industriam aliquid sibi ex naufragio capere poterit, nisi postea contingeret in profundo maris frangi nauem, & merces enatare: quia non posset accepta amplius sibi retinere, sed restituere teneretur; nisi tales essent, quae nullo modo enatarent, ut ferrum, plumbum, &c. Ratio est, quia merces quae poterat enatare, licet pro derelictis haberi praesumptae sint: non sunt tamen pro derelictis habitae verè. Deinde quantumuis tales essent quae enatare non possent: si tamen cõperta nauis fractione dominus mittat natatores, qui eius generis merces extrahant, tenebitur antedictus ad restitutionem, excepto salario pro labore suo: quia dominus non habet illa pro derelictis. Neque obstat quod cum periculo vitae suae extraxerit, quia id sibi non domino ipsarum mercium, debet imputari.

273. Quintum est: non videri incurrit in hanc excommunicationem (etsi forte possit ad restitutionem teneri) eos qui sibi accipiunt bona quae à nautis leuandae nauis gratia proficiuntur, quando nulla fere est tempestas, sed ab ea illi sibi metuunt aut absque tempestate mergi posse timent: huius ratio ducitur ex verbis clausulae *Nauibus tempestate, seu in transuersum iactatis, vel quoquo modo naufragium passis*: quae indicant hanc censuram requirere tantam tempestatem, quae in transuersum agat naues: aut naufragium pati faciat: quod non accidit in casu proposito.

Sextum est: verba illa, *ex eisdem electa in mari*, significare quidquid prius fuerat in nauis, & postea extra eam est: siue ex ea inclinata dilapsum, siue tempestatis vi ab illa ablatum, & quasi diuisum, siue sponte ex ea proiectum à nautis: quia haec omnia sunt bona ex naufragio, pieccta part; est dñm omnium.

Septimum est: eum qui bona fide putans sibi licere accipere, non accipitur si se peccare putaret; non incurrit in hanc censuram: quia talis fides eum à mortali excusat. Quod annotat à Graphis lib. 4. de cõsuetudinibus cap. 18. num. 6. r.

Postremum est: non incurrit in hanc censuram (quamuis peccet & ad restitutionem teneatur) eum qui accipit sibi naufragiorum bona, postquam ex mari vel litore extracta sunt, & in terra alicubi posita; quia expressè in clausula Bullae dicitur: *In nauibus inuenta vel ex eis dilapsa, & inuenta in mari vel in litore*. Deinde in terram iam posita facillime possunt custodiri & seruari, ac difficillius à quopiam accipi, quam cum sunt in mari dispersa: ubi vix possunt colligi.

CAPVT XVI.

De quinta excommunicatione in imponentes noua pedagia seu gabellas, vel eas augentes, iuxta his verbis.

5. Item excommunicamus & anathematizamus omnes qui in terris suis noua pedagia seu gabellas, praeterquam in casibus sibi à iure, seu ex speciali Sedis Apostolicae licentia permixtis, imponunt, vel augent, seu imponi vel augeri prohibita exigunt.

S V M M A R I V M.

274. *Causa ob quam, & persona quibus imponitur talis excommunicatione: de quarum personarum numero non sunt qui habentes potestatem, imponunt iniusta pedagia. De eodem vero sunt illi, qui non habentes potestatem, augent vetera.*
 275. *Communitates quomodo subiiciantur huic excommunicationi.*
 276. *Qui gabellarum exactores in hanc excommunicationem incurram.*
 277. *Quid sit gabella & pedagium: ad quod plenè intelligendum proponitur varietas onerum publicorum.*
 278. *Onera personalia triplicia sunt generis.*
 279. *Sunt similiter & realia: & de quo illorum sint pedagia & gabella.*
 280. *Vfus collectarum & talliarum.*
 281. *Noua imponere, aut vetera augere pedagia possunt Imperator & Reges.*
 282. *Possunt & Principes in ijs terris in quibus imperialia iura sibi praescripserunt.*
 283. *Quomodo consuetudine, talis potestas acquiritur.*
 284. *Imponentes nouas collectas, seu tallias sine potestate, in hanc excommunicationem incurrun.*
 285. *Rationes quibus id probatur cum solutione contrariarum.*

274. **C**ausa ob quam imponitur haec excommunicatione, est impositione pedagiorum seu gabellarum sine potestate imponendi. Persona vero quae in illam incurrit, sunt imponentes noua & augentes antiqua pedagia, seu gabellas: cui non habeant ad id potestatem; deinde exigentes imponi vel augeri prohibita pedagia seu gabellas.

Notanda circa eandem excommunicationem.

SECTIO I.

Circa eam autem, notandum est primò, cum feratur expressè in eos qui noua pedagia imponunt extra casus sibi concessos; ipsam non incurrit ab eo qui imponit pedagia iniusta, si imponat in casibus sibi concessis: quia non fertur generaliter contra imponentes pedagia iniusta, sed contra imponentes noua in casibus sibi non concessis. Ceterum pedagia allaque id genus dicuntur noua, quae imposita sunt à tempore de cuius initio extat memoria: sicut antiqua dicuntur illa, quae sunt imposita à tempore de cuius initio non extat memoria, ut notat Sylu. in verbo *Gabella* 3. num. 6. deduciq; potest ex ea. Super quibusdam. De verb. significatione §. Praeterea.

Notandum est secundo, ut noua imponentes, sic augentes vetera pedagia in casibus sibi non concessis, incurrit in hanc excommunicationem. Hoc patet, tum ex verbis Bullae quae facit expressam mentionem de augentibus; tum quia quando de realia est eadè ratio in toto & in parte, lex quae prohibet illam fieri in toto, prohibet etiam fieri in parte: sed in gabellis & datus imponendis de nouo, eadem ratio est, si tota aliqua imponatur de nouo, & si pars ad veterem addatur: quandoquidem non minus potest populus vocari augmento veterum.